

Den gröna havssköldpaddans livsresa

Från *Sköldpaddornas resor*
av Gary Miller

Upp ur sanden

Det är en stjärnklar natt i augusti. Ett bo med ägg är nergrävt i sanden, mer än en halvmeter under ytan på en strand i Costa Rica. I boet finns fler än 100 havssköldpaddsägg. Ett ägg är ungefär lika stort som en golfboll.

En av sköldpaddsungarna börjar röra på sig och kläckas ur sitt ägg. Ungen hackar i äggskalet med den skarpa spetsen på sin näbb. Sköldpaddsungen som fortfarande är nergrävd i sanden tar sig ut. Snart är hela boet fullt av liv och rörelse.

Sköldpaddsungen använder sina fenor för att klättra högre och högre upp. Det kan ta mer än ett dygn att nå sandens yta.

Ner i vattnet

När ungen når sandytan dras den mot månskenet som speglas i havet. Som tur är finns inga ljussken från gator eller hus i närheten. Sådana ljussken kan förvirra en sköldpaddsunge. De kan få ungen att gå åt fel håll, bort från havet.

Under sköldpaddsungens väg mot vattnet måste den skynda sig för att överleva. Den är inte större än en valnöt. Krabbor och fåglar, som natthägern, snappar åt sig vissa av de andra sköldpaddsungarna på stranden. Den här sköldpaddsungen lyckas ta sig till vattnet.

Det skummande vattnet trycker tillbaka sköldpaddsungen. Den kämpar för att simma mot vågorna. Ungen fortsätter att simma den första dagen och natten, och under två dygn saktar den inte ned en enda gång.

Ut på öppet hav

Sköldpaddsungens resa över öppet hav kallas ofta för ”de förlorade åren”. Forskare vet väldigt lite om den här delen av den gröna havssköldpaddans liv. Den kanske följer strömmarna, flytande med mattor av tång.

Ungen kan äta räkor, små maneter och sniglar som flyter i och omkring tången. Tyvärr innehåller havet också plast och skräp som människor kastar bort. Att äta sådant kan vara livsfarligt för sköldpaddan.

I havet finns också många andra faror. Rovdjur, som hajar, simmar under den lilla sköldpaddan och stora fåglar flyger över den. Som tur är får den ett visst skydd av färgen på sitt skal. Undersidan är nästan vit, så hajar som simmar under får inte syn på den i solljuset. Ovansidan av dess skal är mörkt, så uppifrån smälter sköldpaddan in i det mörka vattnet.

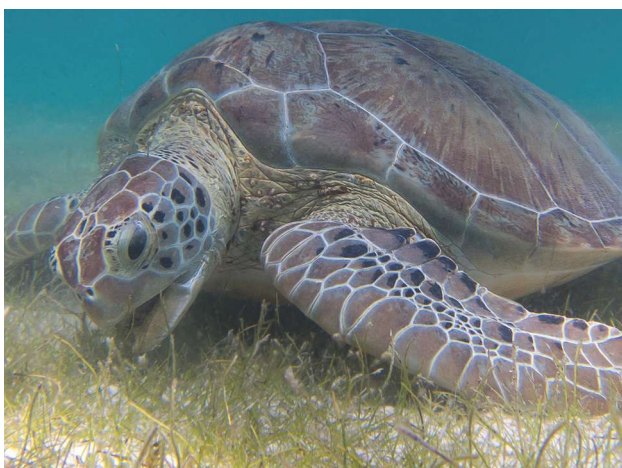
Sköldpaddan växer och blir grön

Efter flera år har sköldpaddan blivit ungdjur. Den är inte längre en unge, men inte heller vuxen. Skalet har blivit ungefär lika stort som en mattallrik. Det är nu dags att lämna det öppna havet och ta sig till de varma kustvattnen vid Florida i USA.

Med det större skalet är den tryggare än när den var som unge. Även om den ibland sörplar i sig en manet, äter den oftast alger och sjögräs.

Åren går och sköldpaddan växer långsamt. Den flyttar sig längre från stranden till andra matplatser där den också blir vuxen.

På natten vilar den i vattnet under klippor och avsatser, och kan hålla andan i upp till fem timmar. Varje dag återvänder den till samma område med sjögräs, som kallas sköldpaddsgräs. Precis som en gräsklippare håller sköldpaddan detta sjögräs kortklippt. Genom att äta sjögräs och alger blir sköldpaddans kroppsfett grönt. Faktum är att det är så gröna havssköldpaddor har fått sitt namn.

Tillbaka till sanden

När sköldpaddan är omkring 26 år är dess vuxna skal nästan en meter långt och den väger omkring 130 kilo. Nu ger den sig ut på ett nytt äventyr. Den börjar den långa resan tillbaka till stranden där den föddes. Den ska lägga sina egna ägg.

Havssköldpaddan kan vara tvungen att resa nästan 1 000 kilometer, men den är väl förberedd för resan. Dess fenor är som vingar. Den flyger genom vattnet.

Forskare undersöker fortfarande hur en havssköldpadda kan hitta vägen genom havet. De tror att sköldpaddorna kan känna av förändringar i jordens magnetfält. Det kan hjälpa sköldpaddorna att skapa en slags karta i huvudet. Deras minne av kemikalier eller lukter i vattnet kan också hjälpa dem att hitta vägen.

När den har återvänt till sin födelseplats hittar den en partner. Några veckor senare väntar den tills det mörknar och klättrar sedan upp på stranden.

Nästa generation

När sköldpaddshonan kommer upp ur vattnet har den svårt att röra sig på land. Den kravlar till en plats där tidsvattnet inte kan spola bort dess ägg. Med sina framfenor gräver den en djup grop. Gropen blir dess bo. Med bakfenorna gräver den ett mindre hål inuti gropen.

Efter två timmars hårt arbete är den redo att lägga fler än 100 läderaktiga vita ägg i det mindre och djupare hålet. Den packar sand över dem. Sedan kastar den sand över hela boet.

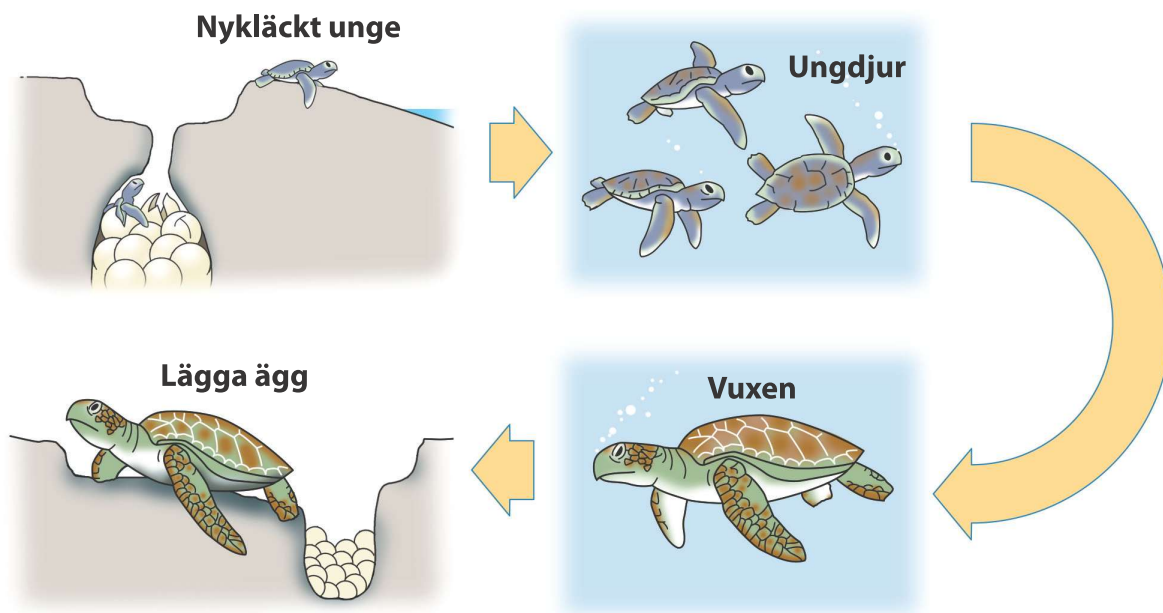
Under de kommande två månaderna gräver den tre nya bon och lägger ägg i dem. Efter två månader tar de nya ungarna sig ut ur sina skal för att börja sina egna resor.

Sköldpaddorna lever vidare

Efter att den lagt alla sina ägg återvänder den här vuxna havssköldpaddan till sina matplatser vid Floridas kust. Med några års mellanrum kommer den och andra vuxna sköldpaddor tillbaka till den här stranden för att lägga nya ägg.

Alla gröna havssköldpaddor gör det här under hela livet, och de kan bli upp till 80 år. Under den tiden kommer tusentals gröna havssköldpaddssungar att födas och ge sig ut på öppet hav.

Resan ut i havet och tillbaka

Frågor

Den gröna havssköldpaddans livsresa

1. Vad handlar den första delen "Upp ur sanden" om?

- ☐ A hur olika havssköldpaddor ser ut
- ☐ B hur havssköldpaddor lär sig att simma
- ☐ C vad havssköldpaddor gillar att äta
- ☐ D hur havssköldpaddors ägg kläcks

2. "En av sköldpaddsungarna börjar röra på sig och kläckas ur sitt ägg."

Skriv de två första sakerna som ungen gör sedan.

1.

2.

3. När ungen når sandytan,
vad är det som hjälper den då att gå åt rätt håll?

Vad kan förvirra ungarna?

2

1

0

8

9

2

1

0

8

9

4. Varför måste ungen ”skynda sig för att överleva”, när den är på väg mot vattnet?

Använd texten för att förklara ditt svar.

5. Vad är det första som ungen gör när den äntligen kommer förbi vågorna?

- ☐ (A) letar efter de andra ungarna
- ☐ (B) fortsätter att simma långt ut i havet
- ☐ (C) vilar i tången
- ☐ (D) letar efter mat att äta

6. Vad är ett sätt som människor har gjort miljön mer farlig för sköldpaddor, enligt artikeln?

1
0
8
9

1
0
8
9

7. Färgen på ungens skal skyddar den från rovdjur.

Beskriv ett sätt hur färgen skyddar den för fåglar.

Beskriv ett sätt hur färgen skyddar den för hajar.

8. När håller en havssköldpadda andan i upp till fem timmar?

9. Vad står det i artikeln om en vuxen grön havssköldpaddas matvanor?

- (A) Den letar efter mat under klippor och avsatser.
- (B) Den simmar långt för att hitta mat.
- (C) Den tar sig till samma plats varje dag för att äta.
- (D) Den använder lukter i vattnet för att kunna hitta mat.

2
1
0
8
9

1
0
8
9

10. Varför blir havssköldpaddans kroppsfett grönt?

11. Vilken information finns i artikeln om havssköldpaddans storlek och föda, i varje stadium av livet?

Fyll i tabellen nedan.

Tre fält är redan ifyllda.

Stadium av livet	Storlek	Föda
ägg		äggen innehåller sin egen föda.
unge		
ungdjur	mattallrik	
vuxen		alger och sjögräs

1
0
8
9

3
2
1
0
8
9

12. Hur gammal är en havssköldpaddshona när den för första gången ger sig av för att lägga ägg?

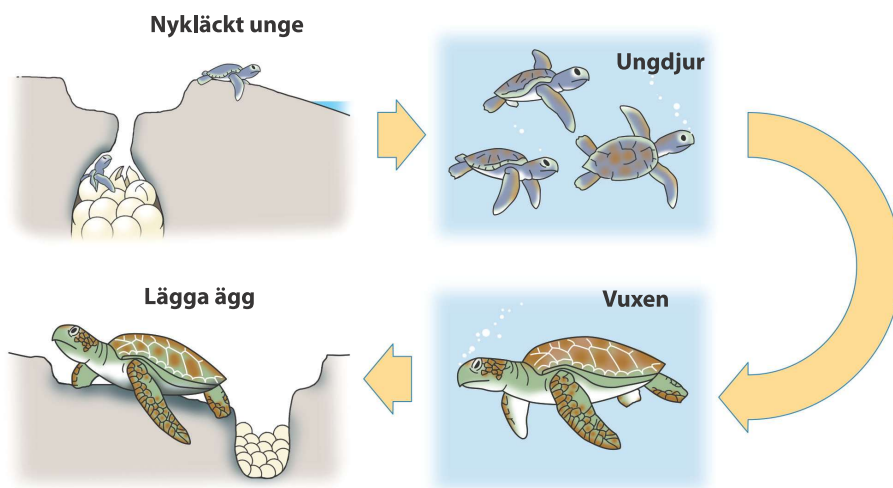
- Ⓐ Ungefär 3 år.
- Ⓑ Ungefär 10 år.
- Ⓒ Ungefär 26 år.
- Ⓓ Ungefär 80 år.

13. Vilken händelse i en havssköldpaddshonas liv vet inte forskare allting om än?

- Ⓐ Hur den kan simma nästan 1 000 kilometer.
- Ⓑ Hur den gräver ett bo för sina ägg.
- Ⓒ Hur den undviker att ätas upp av rovdjur.
- Ⓓ Hur den hittar rätt strand för att lägga sina ägg.

14. En bild från artikeln visas här nedanför.

Vad hjälper bilden dig att förstå?

15. Hur visar författaren dig att den gröna havssköldpaddan är speciell?

- Ⓐ Genom att be dig hjälpa till att rädda den.
- Ⓑ Genom att berätta om de fantastiska saker den gör.
- Ⓒ Genom att beskriva hur vacker den är.
- Ⓓ Genom att varna dig om att det finns få sköldpaddor kvar idag.

16. Artikeln är indelad i delar med rubriker.

Vad berättar varje del om?

- Ⓐ olika faror som havssköldpaddor utsätts för
- Ⓑ olika delar av en havssköldpaddas liv
- Ⓒ olika typer av havssköldpaddor
- Ⓓ olika föreställningar om havssköldpaddor

Stopp

Slut på den här delen av häftet.
Stanna här.

Grundar sig på artikeln av Gary Miller *Turtle Travels*, publicerad år 2010, utgivare National Geographic Explorer, Washington D.C. Eftertryck med tillstånd av National Geographic Society. Illustrationer: TIMSS & PIRLS International Study Center, Boston College. Bildkälla: <http://commons.wikimedia.org>: Baby Sea Turtle, Green sea turtle near Marsa Alam, Green Sea Turtle grazing seagrass, Green sea turtle nesting on beach sand chelonia mydas.